

LITERKA

prosinec 2012

Milí čtenáři Literky,

také si často povzdychnete, jak ty dny rychle letí? Prožíváme dobu adventní, blížící se konec roku... čas ohlédnutí, čas bilancování... Pro někoho snad očekávání často zmiňovaného „konce světa“ nebo alespoň velkých změn. I Památník prošel v letošním roce velkými změnami. Ať už těmi personálními, díky nimž se na našich pravidelných akcích můžete potkávat s novými, neokoukanými tvářemi, mohli jsme však také přivítat návštěvníky v nových prostorách, které se stanou od příštího roku součástí prohlídkové trasy. Tři a půl tisíce návštěvníků si je již letos prohlédly vyzdobené květinovými vazbami vytvořenými

- » Editorial
- » Nejbližší akce a výstavy
- » Prosincová výročí
- » Rok 2013 v Památníku
- » Ivo Odehnal čestným členem Klubu přátel Památníku
- » Iluminované rukopisy 16. – 18. století
- » Co rok dal
- » Tři otázky pro Františka Ondráčka
- » Říjnové a listopadové přírůstky do Knihovny Muzea Brněnska

soutěžícími významné floristické soutěže Brněnská růže. V příštím roce se můžete těšit na jednotlivé výstavy instalované v těchto nádherných prostorách klášterní prelatury. Památník se hned z počátku roku zapojí do společného projektu s Knihovnou Jiřího Mahena, své programy nabídne tedy i zájemcům přímo v Brně. Než však nový rok nastane, ráda bych Vás pozvala na

naše poslední akce roku stávajícího. Jako vždy náš výstavní program zakončí Listování v benediktinské knihovně a také ukázky z našich sbírek pod názvem Co rok dal. Nenechte si také ujít setkání s jedním z duchovních otců Památníku a dlouholetým ředitelem Moravské zemské knihovny doc. Jaromírem Kubíčkem.

Vaše Romana Macháčková

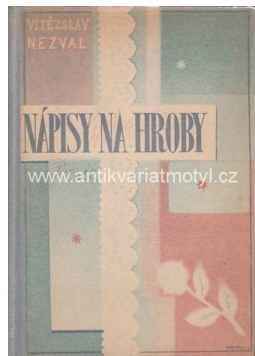
Verše měsíce
prosinec

Jaromír Nohavica
Ladovská zima

*Za vločkou vločka
z oblohy padá
chvilinku počká
a potom taje
Na staré sesli
sedí pan Lada
obrázky kreslí
zimního kraje*

k Vánocům 1926

vydalo nakladatelství J. Otty dva tisíce výtisků knihy Vítězslava Nezvala *Nápisů na hroby* s typografickou úpravou O. Mrkvičky. Vyšla rok po autorově rozhodnutí věnovat se pouze literatuře. Lyrická sbírka spadá do jeho období v duchu poetismu, o němž říkal, že „nechtěl vymýšlet nové světy, ale uspořádat tento svět tak, aby byl živou básní“. A tak hledal inspiraci v obyčejných, praktických věcech – automobil, tunel, kalamář, špendlík. Sbíрка obsahuje vedle Nápisů na hroby také Písň, Rekonstrukce, Kolumbovo vejce a část Vězeň. A co píše o svých básních sám autor: „Báseň je ten svitek celulosity, filmové celulosity, celulosity. Název je to světlo v magické krabici, černé, magické krabici, krabici. A vy jste bílé plátno. Ale někdy také černé, žluté, oranžové a blankytné, kde se ztratím.“

Nejbližší akce a výstavy Památníku písemnictví na Moravě

Rendez-vous o desáté

Pravidelné čtvrtední mimořádné programy pro návštěvníky od 9 do 99 let (a více) na vybraná témata vždy v 10 hod.

6. prosince – Rukopisy; 13. prosince – J. A. Komenský; 20. prosince – Literární Morava;

6. prosince, otevření výstav Listování v benediktinské knihovně + Co rok dal

Výstavní cyklus Listování představuje jednotlivé iluminované rukopisy z 16.–18. století přímo v prostředí depozitáře rukopisů, výstava Co rok dal prezentuje nové přírůstky do sbírek Památníku. Výstavy potrvají do 30. prosince.

12. prosince, 17 hod., StřeDěni: Jaromír Kubíček. Časopisy a knihovny jsou můj osud

Povídání s dlouholetým ředitelem Moravské zemské knihovny a znalcem historie brněnských novin a časopisů. Jaromír Kubíček představí svou nejnovější publikaci Moravské kulturní revue.

Rok 2013 v Památníku

I přesto, že chodby Památníku v zimě bývají víc než studené, připravili jsme úvodní výstavu dalšího výstavního období hned na druhý lednový týden. Je věnována prozaikovi a žurnalistovi Josefu Merhautovi, od jehož narození uběhne sto padesáté výročí. V rámci dlouhotrvajícího cyklu *Moravská nakladatelství se představují* zaměříme pozornost na brněnské nakladatelství Barrister & Principal spolupracující s řadou univerzit, vysokých škol a dalších vědeckých a kulturních institucí a realizující řadu projektů, např. Vybrané spisy Karla Kaplana, Vybrané spisy H. G. Adlera, Vybrané spisy Marie von Ebner-Eschenbachové, a dlouhodobě se zaměřující na témata holocaustu, komunismu a fašismu. Další z výstav se bude věnovat fenoménu Baťa – od projevů k próze a poezii. Jak je to s mužskými pseudonymy Vám možná poodhalí výstava o moravské spisovatelce Amálii Vrbové alias Jiřím Sumínovi. V nových výstavních prostorách se jako první představí autor, který ovlivnil několik generací básníků, Vítězslav Nezval. Malý sál se

stane místem pro expozice výtvarných děl – sochaře, ilustrátora a spisovatele Aloise Mikulky; surrealistické skupiny Stir up a malíře a sochaře Jakuba Obrovského.

Naši příznivci se mohou těšit i na další akce, např. pravidelné přednáškové cykly, Rajhradský den s Knižním bleším trhem, výlety s Klubem přátel nebo vzdělávací cyklus Literární kaleidoskop pořádaný ve spolupráci s Knihovnou Jiřího Mahena.

Ivo Odehnal čestným členem Klubu přátel Památníku

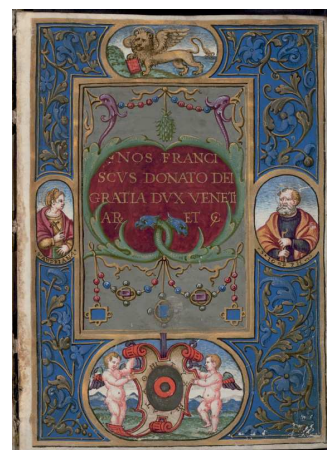
Je nám velkou ctí, že čestné členství v Klubu přátel přijal básník a literární redaktor Ivo Odehnal. Rodák z Valašských Klobouk vstoupil do literatury v roce 1961, publikoval tehdy v ostravském měsíčníku Červený květ. Je autorem dvaceti básnických sbírek, např. Hladné pusté (1970), Kvetoucí oheň (1975), Balada o Marii (1988), Brněnská pasáž (2009). Svou poezii nevěnuje pouze dospělým, ale i dětským čtenářům. Dlouholetý ředitel nakladatelství Blok vedl také brněnskou pobočku nakladatelství Fortuna Print. Nějaký čas vyučoval filozofii na Vysoké škole zemědělské v Brně a na Ústavu společenských věd Vysokého učení technického. Zároveň je autorem několika televizních scénářů. V Památníku písemnictví na Moravě bývá častým hostem, v říjnu loňského roku vystoupil jako host jednoho z pořadů pravidelného cyklu StřeDění spolu se svým přítelem a balkanistou, překladatelem Ivo Dorovským. Ivo Odehnal s sebou přinesl Vladařské žezlo básníků, kterým byl vyznamenán v Makedonii za svou Píseň o velkomoravské náušnici (1980), širokou básnickou skladbu věnovanou moravským věrozvěstům. Této pocty se mu dostalo jako prozatím jedinému českému básníkovi.

Ivo Odehnal se v tomto roce rozhodl věnovat materiály spojené se svou literární činností právě Památníku. Obsáhlý fond se tak stane trvalou součástí jeho sbírek. Panu Odehnalovi děkujeme!

Iluminované rukopisy 16. – 18. století

V letošním Listování se opět vrátíme k rajhradské sbírce rukopisů. Řekne-li se klášterní rukopis, většinou z nás se jako první vybaví bohatě zdobená středověká kniha se svým typicky lámaným gotickým písmem. Avšak také ve staletích, v nichž byl knihtisk již běžně rozšířenou záležitostí, se knihy nadále psaly, malovaly či zlatily ručně. Nedostupné, byť tiskem vydané tituly se nadále šířily opisováním a výjimkou nebyly ani objednávky zcela nových výpravných rukopisů. Produkce 16.–18. století ostatně tvoří jednoznačně největší část z celkového počtu rajhradských rukopisů. Ačkoli je kvalita těchto knih mnohdy velmi kolísavá, nalezneme mezi nimi i řadu unikátních a výtvarně mimořádně zdařilých děl. Letošní Listování představí ta nejzajímavější z nich. Kromě doby vzniku a výtvarné kvality exponátů bylo při výběru zohledňováno také obsahové hledisko, s cílem představit co nejvíce různorodý celek a současně tak poukázat na obsahovou bohatost rajhradské sbírky. Návštěvníci si tedy na výstavě mohou prohlédnout astronomické zvířetníky, čínskou gramatiku, učebnici pevnostní architektury, aristotelské traktáty či právní knihu benátského dóžete z r. 1548 a mnohé

další. Zbývá ještě doplnit zajímavost, že rukopisy budou instalovány ve svém domovském prostředí, tedy přímo v trezorové místnosti, v níž jsou dlouhodobě uloženy.

Co rok dal

Sbírky Památníku se každým rokem rozrůstají, nejinak tomu bylo i letos. Jejich součástí se stal ucelený soubor autorsky signovaných knih, v mnoha případech cenných vydání, z pozůstalosti novoměstského uměleckého knihvazače Bohuslava Plevy, bratra spisovatele J. V. Plevy. Vedle děl např. Jarmily Glazarové, Marie Pujmanové, Josefa Kainara a řady dalších jde především o velký soubor děl Vítězslava Nezvala. Část sbírkové knihovny signovaných výtisků doplnila díla s podpisy jejich autorů, např. Kateřiny Tučkové (Vyhnání Gerty Schnirch, 2010), Olgy Jeřábkové (Mému muži, Arne Novákovi, 2008), Bogdana Trojaka (Brněnské metro, 2006), Jiřího Hlušíčky (Ještě že mám vzpomínky, 2012) nebo právě zesnulého Jana Trefulky (O bláznech jen dobré, 1990).

Nejmladší generaci spisovatelů spojených nejen s Moravou, ale především s vítězstvím v literární soutěži Skrytá paměť Moravy, zastupují Richard Skolek (Nesvlíkej se sama, 2011) a Andrea Jarošová (Hory, má panenka, 2011).

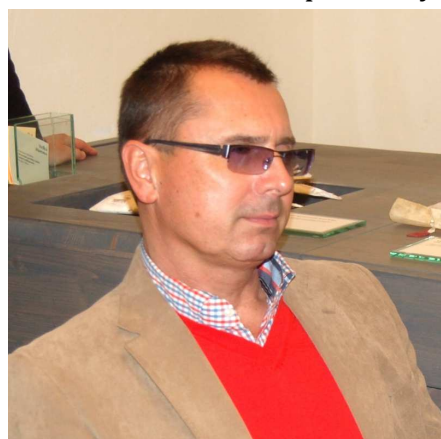
Příznivce dobových listin jistě potěší pohled na opis panovnické ratifikace usnesení zemského sněmu (Olomouc, 1574) a zápis ze zasedání zemského sněmu z roku 1555. Prostřednictvím svých pozůstalostí se připomenou dva moravští autoři – rajhradský rodák Ivan Sabinov (1911–1969), vlastním jménem Arnošt Brázdil, a básník a textař Karel Kapoun (1902–1963), rodák z Dubňan u Hodonína.

3 OTÁZKY pro

Františka Ondráčka

Býváte pravidelným hostem Památníku. Jsou nějaká témata nebo akce, které Vám v jeho nabídce chybí?

Rád se účastním akcí pořádaných Památníkem, bohužel se však poměrně často stává, že

mi kolidují s jednáním Rady či Zastupitelstva, a tak o mnohá zajímavá setkání přicházím. Dá se tedy říci, že svoji účast na Vašich akcích nevolím až tak podle jejich zaměření, ale spíše podle toho, jestli ve středu schůzujeme či nikoliv. Tohoto svého způsobu volby jsem však nikdy nelitoval, neboť se vždy jednalo o dobře připravená a zajímavá setkání, kde jsem se vždy dozvěděl něco nového. Témata jsou volena citlivě a vyváženě, jsou různorodá a nemám pocit, že by mi v nabídce něco vyloženě chybělo. Pokud bych však mohl vyslovit určité přání, tak jako rajhradský patriot bych rád upozornil na osobnost profesora slavistiky Karla

Horálka, rajhradského rodáka, jehož literární a pedagogické dílo by určitě stálo za zmínku, a dále bych rád připomenul literární a hudební počiny rajhradských učitelů působících zde v druhé polovině 19. stol. (Truhlář, Apetauer, Zavadil aj.), které dokazují tehdejší kulturní vospěllost českého venkova.

Rajhrad se co do počtu obyvatel v poslední době velmi rozrůstá. Co je pro Vás, starostu města, v tomto ohledu prioritou pro nejbližší budoucnost?

Počet obyvatel se v posledních letech opravdu výrazně navýšil, v současné době má Rajhrad přes 3200 obyvatel a očekávaný nárůst je cca 3500 obyvatel. Je to způsobeno postupným dokončováním v minulosti schválené výstavby rodinných a bytových domů. Žádná další nová výstavba v Rajhradě se však v současné době neplánuje, a proto by k dalšímu výraznějšímu nárůstu obyvatel nemělo docházet. Jako prioritu pro současné a nejbližší období vnímám posílení občanské vybavenosti města a začlenění nových obyvatel do místního komunitního a sociálního prostředí. Stále vážnějším problémem, který bude vyžadovat nějaké řešení, se stává postupné navyšování počtu motorových vozidel projíždějících po rajhradských komunikacích, a ačkoliv je toto zvýšení způsobeno hlavně tranzitní nákladní dopravou na průtahu městem, tak jeho dopady se projevují i v okrajových místních komunikacích.

Jaké knihy si ve svých volných chvílích rád přečtete?

Jsem multižánrový čtenář. Zajímám se o přírodu, historii, sport, rád si přečtu i literaturu faktu či životopis zajímavé osobnosti. V poslední době mne zaujala kniha Pražská zima od Madeleine Albrightové a postupně se vracím k mým oblíbeným knihám z mého dřívějšího období, teď nedávno to byl E. M. Remarque a jeho romány Miluj bližního svého a Nebe nezná vyvolených. Pro zlepšení nálady sahám po knize Doktor v domě od Richarda Gordona, vyzkoušenou pro tyto případy mám také knihu Jak jsem vyhrál válku od Patricka Ryana. Obecně ale platí, že si přečtu rád zajímavou knihu z kterékoliv oblasti.

Mgr. František Ondráček je starostou města Rajhrad, členem Zastupitelstva a členem Komise pro životní prostředí a zeleň ve stejném městě.

Říjnové a listopadové přírůstky do Knihovny Muzea Brněnska

JUDr. Jaroslav Kreml: sborník k nedožitým osmdesátinám historika a spisovatele. [editorka Hana Bartková]. Tovačov: Klub přátel JUDr. Jaroslava Kremla při o.p.s. Tovačovský zámek, 2012.

LANG, Dominik: Dominik Lang - Spící město = Dominik Lang - The sleeping city. [texty Karel Císař, Yvona Ferencová, Marie Klimešová; rozhovor s Dominikem Langem Tomáš Pospiszyl]. Vyd. 1. [Praha] : Tranzit, 2011.

SLAVÍK, Bedřich: Písemnictví na moravském Valašsku. Bedřich Slavík. Olomouc: R. Promberger, 1947 (Národní knihtiskárna Kramář a Procházka).

VYHLÍDAL, Jan: Veselé i vážné obrázky z Hané. V Brně: Dědictví Sv. Cyrilla a Methoděje, 1930.

ZAHRADNÍČEK, Jan: Pod bičem milostným. 1. vyd. V Brně: Edice Akord, 1944 (Typos). Edice Akord; sv. 31.

ČEP, Jan: Zápisky Jiljího Klena. Mnichov: [s.n.], 1963 [na ob.:] 1964 (Akademická tiskárna F. Strauba).

ŠTRYCHOVÁ, Iva: Motiv smrti v prozaickém díle Jana Čepa. Iva Štrychová. Svitavy: Vydala Křesťanská akademie v nakl. Trinitas, 1994 (Moravskotřebovská tiskárna). Vigilie; sv. 72.

ČEP, Jan: Umění a milost. Úvod a ediční poznámky napsal Mojmír Trávníček. 1. vyd. Brno: Vetus Via, 2001 (Blansko) : Reprocentrum). Díla a lidé Sv. 12.

VRBA, Jan: Vysoký sníh: obrázky z přírody. Vyškov na Moravě: Fr. Obzina, 1924. Edice Obzínových tisků; 7.

RACEK, Jan: Leoš Janáček v mých vzpomínkách. 1. vyd. Praha: Vyšehrad, 1975 (Mír 5).

ČERNÍK, Lubomír: Chobotnice. Lubomír Černík. 1. vyd. Ústí nad Labem: Severočeské nakladatelství, 1980 (Most: SG). Labyrint; sv. 15.

ZAHRADNÍČEK, Jan, 1905–1960. Velikonoční zahrada: báseň ze sbírky Korouhve vydané J. R. Vilímkem v Praze 1940. Jan Zahradníček. Třebíč: P. Čapek, 1991.

HERBEN, Jan, 1857–1936. Bratr Jan Paleček, šašek krále Jiřího. Jan Herben; ilustroval Fr. Vrobel. V Praze: Šolc a Šimáček, [1925].

ŠIMEČEK, Zdeněk: Knižní obchod v Brně od sklonku 15. do konce 18. století. Vyd. 1. Brno: Statutární město Brno: Archiv města Brna, 2011.

MUCHA, Alfons: Alfons Mucha - Slovanská epopěj. Lenka Bydžovská & Karel Srp (ed.); [texty Miroslav Petříček... et al.]. Vyd. 1. Praha: Galerie hlavního města Prahy, 2011.

NOVÁK, Ladislav: Zapomenuté básně: výbor z knižně nepublikovaných básní, ilustrovaný 8 autorovými froasážemi a s dodatkem 9 milostných básní J. Hadlíze 1944–1996. Třebíč: Arca JiMfa, 1996.

ILÍK, František: Slovník nářečí obcí regionu Dolní Poolšaví: Kunovic, Míkovice, Podolí, Popovic, Sadů (Derfle) a Vések. Ilustrace Miško Moarch Eveno. [Uherské Hradiště]: Jiří Jilík, 2011.

KILIANOVÁ, Eva; SIROVÁTKA, Oldřich: Čertova tanečnice: Pověsti ze západní Moravy. Milan Zezula. 1. vyd. Brno: Blok, 1968.

Vydává Muzeum Brněnska, příspěvková organizace

připravuje Památník písemnictví na Moravě

Klášteř 1, 664 61 Rajhrad

tel. 547 229 136

e-mail: rajhrad@muzeumbrnenska.cz

www.muzeumbrnenska.cz/rajhrad.htm

Odpovědný redaktor: Vojen Drlík, redaktor: Romana Macháčková

Autoři textů: Jiří David, Monika Kvasnicová, Romana Macháčková

Vychází desetkrát ročně, číslo 10, ročník 6.